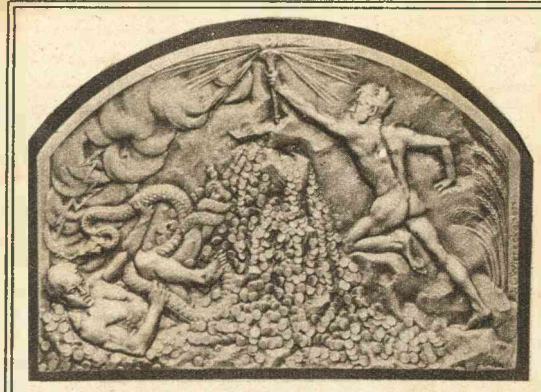

De vloek en de zegen van het goud. Links hij, die het misbruikt, ten ondergaand; rechts hij, die het benut voor welvaart en productie.

DE BETEEKENIS VAN HET „GOUD" TIJDENS DEN OORLOG

Bij het uitbreken van den tegenwoordigen oorlog werd het door de wetenschappelijke beoefenaars van de staathuishoudkunde niet mogelijk geacht, dat een wereldoorlog langer dan eenige maanden zou duren. — Door den algemeenen dienstplicht zouden alle krachtige mannen aan hunne werkzaamheden worden onttrokken; de voortbrenging van goederen zou dientengevolge sterk moeten inkrimpen, de bij het uitbreken van den oorlog aanwezige voorraden zouden spoedig zijn opgeteerd en noodgedwongen zouden de Staten vrede moeten sluiten. En toch duurt de oorlog nog steeds voort op een wijze zoo verlammend en vernietigend, als niemand zich had kunnen indenken. Het aanpassingsvermogen van den modernen Staat aan den oorlogstoestand is verrassend gebleken; geleidelijk trok het leger de beste krachten van het volk tot zich, doch steeds zorgden de achtergeblevenen, dat de Staat de benoodigdheden kreeg, welke hij voor het voeren van den oorlog noodig had. De Staat werd grootwerkgever van niet-productief werk. Telkens had hij daarvoor reusachtige geldelijke bedragen noodig en dat hij daarover telkens opnieuw de beschikking kon krijgen, had hij uitsluitend te danken aan de verbetering van het geldwezen gedurende de laatste tientallen jaren. — Oudtijds moesten de staat of de legeraanvoerders om troepen te verzamelen en bijeen te houden gemunt geld bezitten of dit door belastingen of leeningen verkrijgen. Het geld was de zenuw van den oorlog. Goud en zilver, toen het eenige gangbare geld, waren machtige metalen. In de vorige eeuw is hierin geleidelijk verandering gekomen; het goud en zilver werd voortdurend meer het onderpand, waartegen door de circulatiebanken — in ons land De Nederlandsche Bank — bankpapier werd uitgegeven. De functiën van het metalengeld werden zoo langzamerhand door het bankpapier overgenomen en in den gedachtengang van de menschen werd dit papier volkomen gelijkwaardig aan het bedrag in goud of zilver, waarin het steeds kon worden omgewisseld. En dit begrip is langzamerhand dermate doorgedrongen, dat bij het uitbreken van den oorlog de regeeringen in staat waren de inwisselbaarheid der bankbiljetten op te heffen, zonder dat het vertrouwen in het bankpapier geschokt werd. — Als gelijkwaardig aan goud en zilver werd door ieder het papier aangenomen, hetwelk de circulatiebank in omloop bracht om de groote betalingen te voldoen, welke de oorlog voor den staat te weeg bracht. Natuurlijk kan hiermede niet onbeperkt worden voortgegaan, daar dan de overvloed van bankpapier langzamerhand de waarde daarvan zou doen dalen. Een bekend voorbeeld hiervan is geweest de uitgifte van de assignaten tijdens de Fransche revolutie; de Fransche regeering heeft de uitgifte daarvan voortgezet, totdat het papier waardeloos geworden was. De oorlogvoerende mogendheden trachten echter de waardevermindering van het bankpapier zooveel en zoolang mogelijk tegen te houden, daar iedere waardevermindering van het geld beteekent hoogere prijzen en bijgevolg duurder oorlogvoeren. Zij doen dit door de burgers aan te sporen telkens voor het geld, dat zij eenigermate missen kunnen, in te schrijven op de oorlogsleeningen. Het gevolg van deze politiek is natuurlijk, dat het niet door goud en zilver gedekte bankpapier en het uitstaande bedrag der staatsschulden snel toenemen; in welke mate blijkt uit de cijfers in onderstaande tabel:

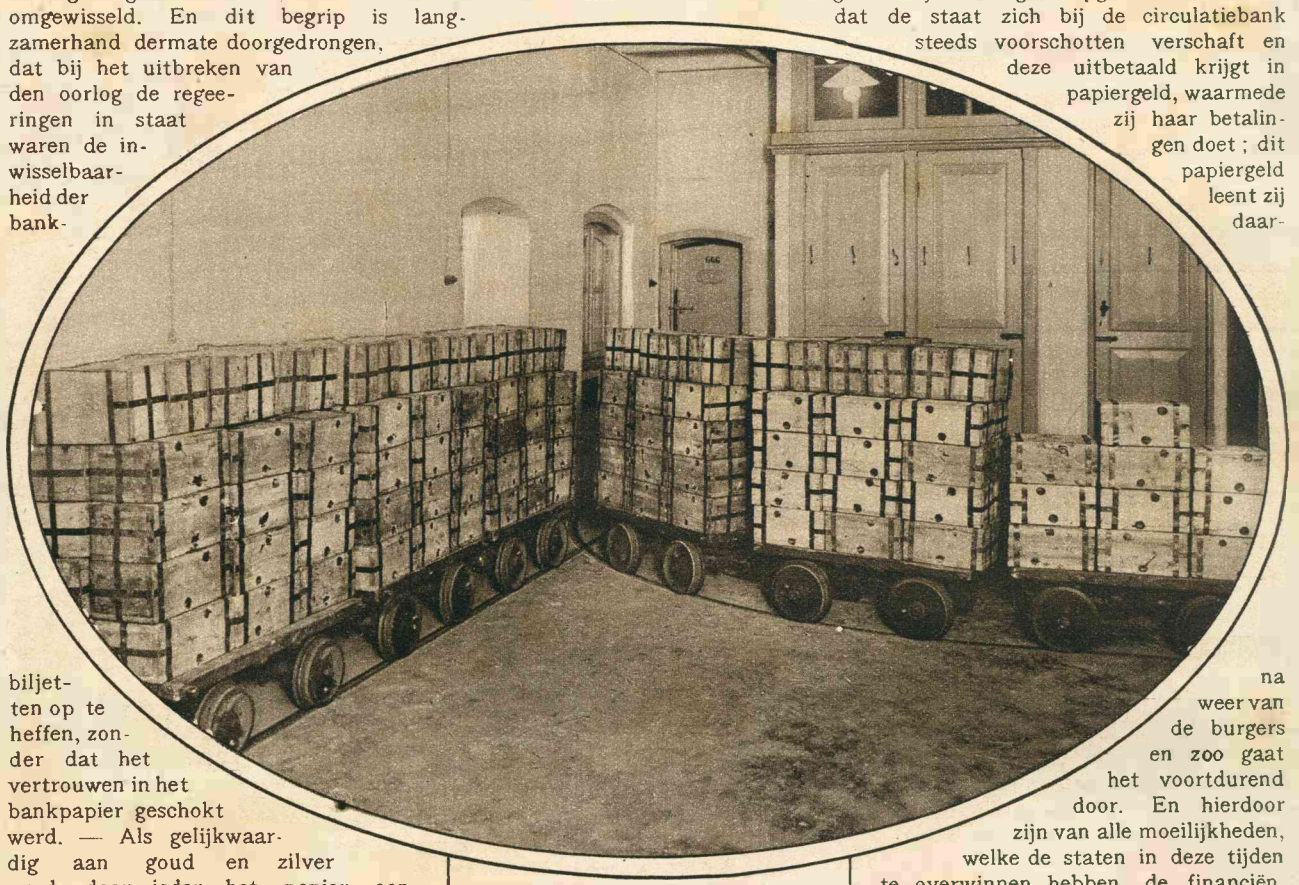

Hoe het goud in de Nederlandsche Bank vervoerd wordt.

Metaalvoorraad van de 40 voornaamste circulatiebanken, staatsschulden en bevolking van de wereld in 1900, 1913 en 1917.

Van 1913—1917 is de bankbiljettencirculatie toegenomen met 80 %, de staatsschulden met 142 %, waartegenover slechts een bevolkingsvermeerdering staat van 2½ %, terwijl de goederenprijzen stegen van 60 % tot 100 %.

De staten hebben het geld, hetwelk benoodigd is om den oorlog krachtig te voeren steeds te hunner beschikking; kunnen zij het niet leenen, dan betalen zij met papiergeld. Het is begrijpelijk, dat de artikelen hierdoor in prijs stijgen, vaak tot een meervoud van vroeger. De staten immers bekrimpen de vraag van de artikelen, welke zij noodig hebben, nu hun bestaan op het spel staat, niet in, omdat de prijzen daarvan gestegen zijn.

Het vertrouwen, hetwelk ieder burger in zijn circulatiebank heeft leeren stellen, geeft den staten een onbeperkte financieele kracht. Zoolang de oorlog duurt is het financieele vraagstuk vrij bevredigend opgelost en wel doordat de staat zich bij de circulatiebank steeds voorschotten verschaft en deze uitbetaald krijgt in papiergeld, waarmede zij haar betalingen doet; dit papiergeld leent zij daarna weer van de burgers en zoo gaat het voortdurend door. En hierdoor zijn van alle moeilijkheden, welke de staten in deze tijden te overwinnen hebben, de financiën, niet de grootste gebleken en dat financieele onmacht een der beide oorlogvoerende partijen tot den vrede zal noodzaken, wordt thans in 't algemeen niet meer verondersteld. 't Is duidelijk, dat 'n vergelijking van de cijfers van de circulatiebanken der oorlogvoerende staten en van die van de banken der neutrale landen in 1914 en nu, een elkaar tegenovergesteld beeld geeft. In de oorlogvoerende staten is de goudvoorraad in den regel afgenomen — niettegenstaande het goud uit het verkeer zooveel mogelijk door de banken is weggetrokken — en zijn de uitgegeven biljetten en opeischbare schulden sterk toegenomen. De vermeerdering van het papier is, toe te schrijven aan de betalingen van den staat in het binnenland; de vermindering van den goudvoorraad aan de inkoopen uit het buitenland, welke de staat door de vermindering van zijn uitvoer of de vermeerdering van zijn invoer, of beide, niet met goederen kan betalen. De goudvoorraden van de banken der neutrale staten zijn sterk gestegen en ditzelfde is ook het geval met de banken in de Vereenigde Staten, doordat dit land eerst sedert korten tijd in den oorlog betrokken is; toch heeft ook dit land om zijn metaalvoorraad te beschermen den uitvoer van goud en zilver moeten verbieden.

Hoe sterk de positie van de banken der neutrale staten en hoe zwak die der banken van eenige der oorlogvoerende staten is, komt in onderstaande cijfers duidelijk uit:

De goudvoorraad van De Nederlandsche Bank, bij het begin van den oorlog F. 162.000.000. —, bedraagt thans F. 676.000.000, — . Hiermede gaat natuurlijk gepaarde en sterke stijging van het bedrag der bankbiljetten, hetwelk in ons land in omloop is. De Bank ontvangt goud en geeft daartegen bankpapier af. Wanneer uit het buitenland goud wordt ingevoerd, krijgen de buitenlanders, die invoeren, de beschikking over een aan de goudzending gelijkwaardig bedrag. Hiervoor koopen die buitenlanders levensmiddelen of andere goederen, welke zij noodig hebben en brengen daardoor die bankbiljetten hier in het verkeer. De goud-

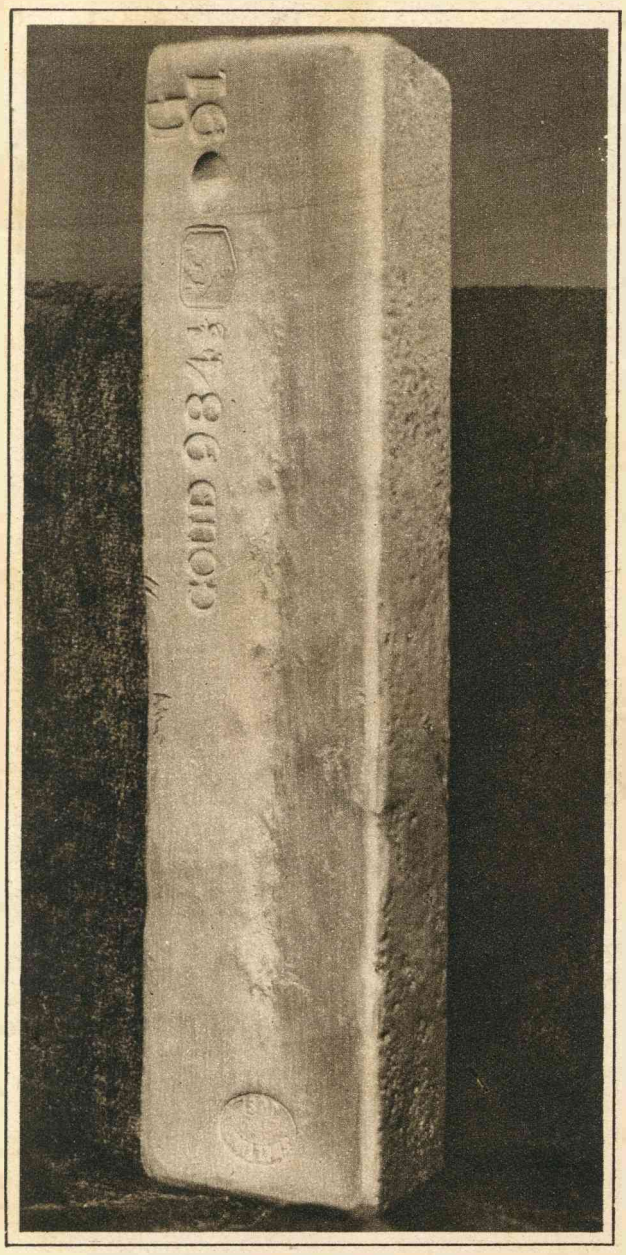

Een baar goud. Lengte 18 c.M., breedte 7½ c.M., hoogte 1½ c.M., brutogewicht 5.369 K.G. Het gehalte, dat door den essayeur der Bank in de baar geslagen wordt, bedraagt 984½ duizendste. Aan de linkerzijde bevindt zich het smeltingsmerk van den essayeur, rechts zijn essaywaarmerk en de door hem gemaakte inkeeping voor zijn onderzoek.

	1900.	1913.	1917.
Goud	F. 11.413.000 000	F. 20 053.000 000	F. 21:400.000.000
Zilver	„ 9.198.000.000	„ 7.150.000 000	„ 6.500.000.000
Ongedekte papiercirculatie.	„ 6.890.000 000	„ 6.997.000.000	„ 33.750.000 000
Totaal in omloop	„ 27.501 000 000	„ 34.200.000 000	„ 61 650.000.000
Staatsschulden	„ 78.000.000.000	„ 109.600 000 000	„ 265 000 000 000
Wereldbevolking	„ 1.543.000.000	„ 1.652.000.000	„ 1.690.000.000